

Т. Завязун,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психології,
комунальний заклад «Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради,
[https://orcid.org/ 000 – 0002 – 4999 – 509](https://orcid.org/000-0002-4999-509)

Організація освітнього простору закладу дошкільної освіти в сучасних умовах

Анотація. У тезах розглядається питання значимості організації освітнього простору в закладі дошкільної освіти в умовах сучасності. Розглянуто багатокомпонентну структуру освітнього простору закладу та розкрито її складові. Акцентовано увагу на пріоритетності питання безпеки.

Ключові слова: освітній простір закладу дошкільної освіти, дитина дошкільного віку, безпечний, комфортний, інклюзивний.

T. Zavyazun,
Candidate of psychological sciences,
Senior Teacher of the Department of Psychology,
Municipal Institution «Zhytomyr Regional
In-Service Teacher Training Institute»
of Zhytomyr Regional Council
[https://orcid.org/ 000 – 0002 – 4999 – 509](https://orcid.org/000-0002-4999-509)

The Educational space organization of institution of preschool education in modern conditions

Abstract. The issue of the significance of the organization of the educational space in the preschool education institution in the new conditions of modernity are considered. The multi-component structure of the educational space of the preschool education institution is considered and its components are revealed. Attention is focused on the priority of safety while organizing the educational space of an educational institution.

Keywords: educational space of the institution of preschool education, preschool child, safe, comfortable, inclusive.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Нові реалії сьогодення ставлять багато запитань та викликів перед кожною людиною в нашій країні. Світ за останні роки кардинально змінився, змінилися людські цінності, вектори розвитку суспільства. Сьогодні кожен має вчитися жити в нових

умовах ненормальної нормальності з її невизначеністю, нестійкістю, мінливістю, складністю, непередбачуваністю, неясністю, двозначністю. Важливою потребою суспільства сьогодення є людина, яка здатна вільно, усвідомлено, самостійно мислити, брати участь у житті громади та продукувати діяльність, яка виступає результатом самоусвідомлення її власної життєдіяльності у просторі міжособистісних і соціальних відносин.

У контексті зазначеного уся система освіти в нашій країні, починаючи з дошкілля, вимагає значних змін та переосмислення щодо організації освітнього простору закладу освіти, в тому числі закладу дошкільної освіти. Нові умови буття (карантин, війна) вносять певні корективи в завдання та зміст організації освітнього простору закладу. Головним, актуальним та обов'язковим завданням щодо облаштування освітнього простору в сучасних умовах, поряд з якістю, комфортністю, інклюзивністю, виступає його безпечність для усіх учасників освітнього процесу. Створення безпечних умов в закладах є пріоритетним, так як людське життя та здоров'я в нашій країні було, є і буде найвищою цінністю.

Мета статті: розглянути освітній простір закладу дошкільної освіти як багатокомпонентну структуру та розкрити її складові. Аргументувати значимість облаштування освітнього простору як місця розвитку та співпраці всіх учасників освітнього процесу, де в центрі дитина з її задоволеними потребами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури щодо питання освітнього простору в закладах освіти свідчить, що воно є певною мірою досліджене та проаналізоване науковцями: Г. Бутенко, Н. Рибка, А. Цимбалару, Н. Бастун, О. Веряєв, С. Гершунський, В. Гинецінський, Б. Ельконін, В. Слободчиков, І. Фрумін та ін. Питання стосовно освітнього простору закладу дошкільної освіти, на нашу думку, не є певною мірою досліджене, тому потребує аналізу та обґрунтування. Більшість науковців з означеної проблеми розглядають «освітній простір» як багатовимірне і різнопланове поняття та визначають його як певну частину соціального простору, в якому реалізуються процеси соціалізації та адаптації особистості, на основі яких здійснюються процеси її формування та подальшого становлення. Нам імпонують погляди А. В. Шуляр, яка акцентує увагу на тому, що освітнім простором є «не лише фізичний простір, а й ментальний, духовний, сакральний тощо» [5; 6]. Тому освітній простір – педагогічний феномен зустрічі та взаємодії людини з оточуючими її елементами – носіями культури, у результаті чого відбувається їх осмислення та пізнання [1; 4].

Освітній простір закладу освіти – це багатокомпонентна структура, складовими якої є: 1) просторовий компонент через архітектурно-естетичну складову організації життєвого простору дошкільника; 2) змістово-методичний компонент, який ґрунтується на основі концепції розвитку дошкільної освіти, освітніх програм, методичних рекомендацій та реалізується через форми та методи організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти (заняття, прогулянка, екскурсії, ігрова, дослідно-пошукова, господарсько-побутова

діяльності та ін.); 3) комунікативно-організаційний компонент, який включає комунікаційне середовище через певні стилі спілкування між усіма учасниками освітнього процесу та організаційні умови, а саме: плідна, тісна співпраця адміністрації закладу, педагогів, батьків вихованців.

Як сучасну школу, так і заклад дошкільної освіти сучасне українське суспільство прагне бачити місцем розвитку та співпраці усіх учасників освітнього процесу, де в центрі, по праву, має бути дитина з її задоволеними потребами.

Вирішуючи проблему щодо створення освітнього простору закладу дошкільної освіти безпечним, комфортним, інклюзивним, варто враховувати зростання соціальних вимог, зміни підходів до організації освітнього процесу, динамічний розвиток науково-технічних розробок в галузі освіти.

Садок – це споруда, в якому перебувають дві групи людей зі своєю системою взаємин: діти і дорослі-педагоги, обслуговуючий персонал. Приміщення закладу дошкільної освіти з особливим підходом до планування, об'ємно-просторовою композицією та оригінальним дизайном має створювати умови для ефективно організації освітнього процесу, гармонійного інтелектуального, фізичного та естетичного розвитку вихованців. Садочок як архітектурне середовище має можливість закладати основи формування гармонійної особистості дитини з високим рівнем освіти на основі сучасних технологій та новітньої матеріально-технічної бази.

Для того, щоб забезпечити якісний освітній процес у закладі дошкільної освіти, важливо створити сучасний універсальний дизайн оточуючого середовища, який має бути орієнтованим на особистісний розвиток дошкільника через реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії окремо взятої дитини. Універсальний дизайн закладу дошкільної освіти сьогодні має відповідати сучасним світовим тенденціям та бути, в першу чергу, безпечним для усіх учасників освітнього процесу, а для дітей ще й доступним та розвивальним.

Завдання сучасного закладу дошкільної освіти полягає в тому, щоб не завершити якомога швидше дошкільне дитинство, а створити такі умови, в яких кожна дитина буде мати можливість повноцінно прожити його та винести з нього важливі уроки любові, турботи, толерантності, дружби.

Одним із складників освітнього простору ЗДО є його візуальне оформлення, яке має стимулювати розвиток естетичного смаку дошкільників, створювати емоційний на психологічний комфорт у колективі. До візуального оформлення приміщень закладу, в якому перебувають діти, варто включати мистецькі роботи вихованців, їхні світлини, матеріали, які стимулюють індивідуальні інтереси кожного учасника. Також бажано візуалізувати матеріали щодо забезпечення освітнього процесу, які відповідають певній тематиці дня/тижня, так як це сприятиме формуванню в дітей мотивації до вивчення пропонованої теми дня/тижня, розвитку дитячої творчості, стимулюючи до розвитку мовлення, збагаченню їхнього словника, засвоєнню і закріпленню знань, умінь та навичок, формуванню компетентностей,

отриманих в процесі дитячих активностей. Актуальним є на сьогодні облаштування в групових приміщеннях, коридорах закладу «Стіни, що говорять», локацій «Диво-рученята», «Чарівні пальчики», «Творчість на кінчиках пальців».

Заклад дошкільної освіти, концепція якої ґрунтується на потребах та бажаннях дитини, повинен мати правильну організацію простору, з певними локаціями, куточками, осередками тощо. Садок має створити таку просторову концепцію, де перебування дітей раннього та дошкільного віку відбуватиметься у комфортних, зручних умовах. Важливо, щоб у різних вікових групах було достатньо простору для організації різних видів діяльності. До головних завдань при проектуванні простору закладу освіти варто віднести створення креативного середовища, яке має допомагати дітям самостійно виявляти та розкривати їхні творчі здібності без змушування та нав'язування вимог дорослих. Доцільним є наповнення групового середовища технічними засобами навчання, дидактичними, настільно-друкованими іграми, різними видами театрів, обладнанням для спортивного осередка, матеріалами для залучення дітей до малювання, ліплення, аплікації, конструювання з паперу, природного матеріалу, обладнання для пошуково-дослідної діяльності тощо. Також варто враховувати ергономічність та багатофункціональність простору, в якому будуть мати місце певні трансформації, здатні «налаштувати» на різноманітні дитячі види діяльності.

Особливу увагу в закладі дошкільної освіти слід приділяти вільній грі. Тому груповий простір варто розділяти на тихі та гамірні локації, які забезпечать кожній дитині змогу знайти своє місце за власними інтересами та вподобаннями для вияву її природних вікових потреб.

Освітній простір закладу дошкільної освіти – це не тільки групові приміщення, а й майданчики на території закладу. Майданчик кожної вікової групи є цілим мікросвітом, який для дитини обов'язково має бути безпечним, комфортним, інформативним, розвивальним. Оформлення інтер'єру майданчика визначається його колірним рішенням. Павільйон, спортивне обладнання, пісочник фарбуються в кольори, які мають викликати у дітей почуття щастя, радості, спокою та створювати атмосферу захищеності. Особлива увага – озелененню майданчика, яке виконує функцію захисту та естетики. Доцільним є використання простору павільйону для розвитку дітей. Тому варто організувати у приміщенні павільйону локації: мистецька, пошуково-дослідна, ігрова тощо.

Висновок. Сучасний освітній простір закладу дошкільної освіти повинен стати комплексним освітнім ресурсом, який би забезпечив його діяльність через комфортне та динамічне меблювання та обладнання всіх приміщень, благоустрій та облаштування території.

Освітній простір закладу освіти є багатокомпонентною структурою, в якій просторовий компонент – одна із складових, тому змістово-методичний компонент та комунікативно-організаційний потребують детального аналізу, який ми продовжимо в подальших доробках.

Список використаних джерел та літератури

1. Моделювання освітнього простору в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» : методичні рекомендації / укл. Т. В. Деміракі ; за заг. ред. В. В. Стойкової. Миколаїв : ОППО, 2018. 36 с.
2. Рибка Н. М. Єдиний освітній простір як інтегративна система: соціально-філософський аналіз : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03. Одеса, 2005. 24 с.
3. Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році : лист МОН № 1/8504-22 від 27.07.22 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86993/>.
4. Цимбалару А. Д. На шляху до школи майбутнього: моделювання освітнього простору. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/22/visnuk_23.pdf.
5. Шуляр В. І. Від освітнього ландшафту України до формування новосвітнього середовища Миколаївщини. *Директор школи*. 2018. № 15–16. С. 4.